

Aan: De Commissie voor Justitie en Veiligheid.

Betreft: Inbreng schriftelijk overleg over corona gerelateerde maatregelen in de migratieketen

Rotterdam, 30 maart 2020,

Geachte woordvoerders van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,

Naar aanleiding van de mogelijkheid om informatie in het [schriftelijk overleg](#) te brengen betreffende de 'uitwerking van corona gerelateerde maatregelen in de asielketen' wil het Meldpunt Vreemdelingendetentie (hierna: het Meldpunt) u verzoeken om de volgende punten in overweging te nemen. Het Meldpunt volgt al sinds 2010 de ontwikkelingen en omstandigheden ten aanzien van vreemdelingendetentie; wij bieden hulp aan ingesloten vreemdelingen en proberen hun leefsituatie te verbeteren, onder meer door het juridisch ondersteunen van klachten over de detentieomstandigheden. Het Meldpunt heeft een telefoonnummer dat gratis gebeld kan worden vanuit vreemdelingendetentie. Hierdoor beschikken wij over dagelijks (telefonisch) contact met ingesloten vreemdelingen en zijn goed op de hoogte van de huidige stand van zaken in vreemdelingendetentie met betrekking tot de corona maatregelen.

Het Meldpunt begrijpt dat maatregelen in het detentiecentrum onoverkomelijk zijn voor het beschermen van de volksgezondheid. Desondanks maakt het Meldpunt zich grote zorgen over de groep vreemdelingen in vreemdelingendetentie. Deze groep wordt inmiddels al drie weken onderworpen aan een zeer restrictief regime. Bovendien vraagt het Meldpunt zich af of de richtlijnen van het RIVM met betrekking tot het coronavirus voldoende in ogenschouw wordt gehouden binnen de muren van het vreemdelingendetentiecentrum in Rotterdam (hierna: DCR). Het Meldpunt heeft opgemerkt dat bij de ingesloten vreemdelingen de verveling, onrust en stress als gevolg van de maatregelen toenemen. Eerder heeft het Meldpunt derhalve al een [dringende oproep](#) tot onmiddellijke vrijlating gedaan. Gelet op het feit dat deze oproep nog niet (volledig) beantwoord is, wil het Meldpunt middels deze Kamervragen secundair oproepen tot verbetering van de omstandigheden binnen vreemdelingendetentie in het licht van de corona crisis.

Langdurige opsluiting cel

In verband met de corona crisis worden ingesloten vreemdelingen momenteel 20 tot 21 uur per dag met z'n tweeën opgesloten in een cel van circa 10m². Deze langdurige insluiting is ten eerste onverenigbaar met het bestuursrechtelijke karakter van vreemdelingendetentie welke een opener regime ten opzichte van strafrechtelijke detentie met zich mee zou moeten brengen. Bovendien kan er in deze context worden gesproken over isolatie.¹ Ten tweede is het onmogelijk voor ingeslotenen om anderhalve meter afstand

¹ CPT (2011). Council of Europe: Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. *Solitary confinement of prisoners. Extract from the 21st General Report of the CPT*, CPT/Inf(2011)28-part 2. Straatsburg: CPT; European Prison Rules 2006; Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd (2016).

te houden van elkaar. Derhalve is deze langdurige insluiting op een 'meerpersoonscel' in strijd met de richtlijnen welke door het RIVM worden gesteld.

Het Meldpunt vraagt de Commissie om de mogelijkheid te overwegen dat ingesloten vreemdelingen dagelijks langer uitgesloten kunnen worden. Tevens verzoekt het Meldpunt dat de uren van insluiting plaatsvinden in een eenpersoonscel om tegemoet te komen aan de richtlijnen die worden gesteld door het RIVM.

Beperkte voorzorgsmaatregelen

Het Meldpunt hoort van meerdere ingeslotenen uit DCR dat zij bang zijn voor besmettingsgevaar met het coronavirus. Ook vertellen deze mensen ons dat er op dit moment in DCR alleen shampoo is om de handen mee te wassen. Deze shampoo is niet desinfecterend. Het RIVM stelt duidelijk dat iedereen regelmatig de handen moet wassen om verspreiding van het coronavirus te voorkomen.

Het Meldpunt vraagt aan de Commissie of er inmiddels desinfecterende zeep is uitgedeeld aan de ingeslotenen in DCR. Indien dit niet het geval is, vraagt het Meldpunt hoe de Commissie denkt dat er anderzijds aan de richtlijnen van het RIVM kan worden voldaan binnen vreemdelingendetentie.

Ontbreken zicht op uitzetting

Vanwege het coronavirus werd eerder al bekend dat veel landen de grenzen hebben gesloten en dat het luchtruim beperkt toegankelijk is. Bovendien blijkt uit de eerdergenoemde Kamerbrief van 15 maart jl. dat de DT&V op dit moment geen terugkeergesprekken meer voert. Dat betekent dat er in de huidige situatie niet gesproken kan worden van een zicht op uitzetting. Deze grondslag is onlosmakelijk verbonden met het middel vreemdelingendetentie; het ontbreken van een zicht op uitzetting betekent dan ook vrijlating. Op 19 maart jl. werd bekend dat er 64 Dublin-claimanten werden vrijgelaten uit DCR en overgebracht naar het COA. Tegelijkertijd hoort het Meldpunt dat er ook nieuwe mensen binnen komen in vreemdelingendetentie. Uit de [kamerbrief](#) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid van 13 maart jl. blijkt dat vanaf 14 maart blijkt dat de instroom in detentiecentra zou worden beperkt en dat bovendien dat voor een beperkte groep gedetineerden de detentie voorlopig wordt geschorst. Vreemdelingendetentie is een bestuursrechtelijke maatregel die gezien de huidige gezondheidscrisis geen prioriteit heeft.

Het Meldpunt vraagt aan de Commissie waarom er gelet op het ontbreken van een zicht op uitzetting niet meer mensen worden vrijgelaten uit DCR, de grensdetentie van Justitieel Complex Schiphol en GGZ Zeist. Daarnaast vraagt het Meldpunt aan de Commissie of het klopt dat er nog steeds nieuwe mensen in vreemdelingendetentie worden geplaatst en wat hier de juridische grondslag van is.

Aangepast dagprogramma en beperkte activiteiten

Vanaf 9 maart jl. wordt er in het DCR een aangepast dagprogramma gehanteerd. In beginsel bestond dit aangepaste programma wegens personeelstekort en vervolgens zijn de beperkingen opgeschroefd ten

Toelichting op het Toetsingskader Terugdringen seperareren en afzonderen 2016. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, p. 7; Shalev, S. (2008). *A sourcebook on solitary confinement.* Londen: Mannheim Centre for Criminology, London School of Economics.

aanzien van het coronavirus. Het aangepaste dagprogramma houdt in dat ingesloten vreemdelingen tussen 8.00 en 12.00 uur en tussen 13.00 en 15.00 uur om de beurt in kleinere groepen uit de cel mogen. Concreet betekent dit dat individuele ingeslotenen in de ochtend twee uur en in de middag anderhalf tot twee uur uit hun cel mogen. Daarbuiten worden zij dus minimaal 20 uur per dag opgesloten in een meerpersoonscel.

In de uren dat ingeslotenen de cel uit mogen zijn er nauwelijks activiteiten te ondernemen. Zo is de sportruimte gesloten, zijn de kookmogelijkheden beperkt doordat er maar twee mensen tegelijk in de keuken mogen komen in een tijdsframe van drie tot vier uur per dag, en is de 'multimedia ruimte' niet langer toegankelijk. Het Meldpunt hoort van ingeslotenen dat zij zich vervelen door de langdurige insluiting en het gebrek aan activiteiten. De mogelijkheid om te koken is nog een van de weinige activiteiten die de ingeslotenen kunnen ondernemen.

Het Meldpunt vraagt de Commissie om alternatieve activiteiten aan te bieden in vreemdelingendetentie. Ook stelt het Meldpunt voor dat het personeel van DCR een schema maakt zodat iedereen dagelijks in shifts kan koken in de keuken en op deze manier toezicht houdt op de regels die worden gesteld door het RIVM zoals de anderhalve meter afstand.

Gebrek aan contact met buitenwereld

Uit de [kamerbrief](#) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid van 13 maart jl. blijkt dat vanaf 14 maart het bezoek aan ingeslotenen in detentie wordt opgeschort, behoudens het bezoek van advocaten. Het ontvangen van bezoek was nog een van de weinige momenten waarop ingesloten vreemdelingen afleiding en sociaal contact (met de buitenwereld) hebben. Verder kunnen zij enkel via een vaste telefoon contact opnemen met mensen buiten het detentiecentrum. De ingeslotenen in DCR hebben eenmalig 25 euro gekregen zodat zij extra kunnen bellen. Echter hebben veel ingeslotenen familie of vrienden in het buitenland waardoor hun belkosten zeer hoog zijn; het eenmalige extra telefoontegoed raakte dan ook snel op. In algemene zin hebben veel ingesloten vreemdelingen op dit moment beperkt sociaal contact. Zij maken zij zich zorgen maken om het welzijn van hun familie en vrienden.

Vervolgens blijkt uit de [kamerbrief](#) van 15 maart jl. van het Ministerie van Justitie en Veiligheid dat er in detentiecentra extra mogelijkheden zouden komen om sociaal contact te onderhouden; onder meer door middel van videogesprekken. Het Meldpunt heeft van ingeslotenen uit DCR vernomen dat er tot op heden (nog) geen mogelijkheden zijn om videogesprekken te voeren. Daarnaast is niet duidelijk of het middels deze videogesprekken mogelijk familie en vrienden te bereiken, of dat dit slechts bedoeld is voor contact met de advocaat.

Het Meldpunt vraagt de Commissie of er in vreemdelingendetentie mogelijkheden kunnen worden verschaft om videogesprekken te voeren zodat ingeslotenen in ieder geval ten tijde van het bezoekverbod contact kunnen onderhouden met familie en vrienden.

Lange wachttijden voor medische zorg

Het Meldpunt heeft van meerdere ingeslotenen uit DCR vernomen dat er lange wachtrijen zijn bij de medische dienst doordat er minder medisch personeel aan het werk is, dan wel thuis werkt. Met name

voor de meest kwetsbare groep op de Extra Zorg Afdeling is dit problematisch; zij behoeven continue zorg en krijgen dat op dit moment niet.

Het Meldpunt vraagt aan de Commissie er zorg voor te dragen dat ingeslotenen met (urgente) zorgklachten direct toegang krijgen tot effectieve zorg.

Psychische gezondheid

Het Meldpunt ontvangt regelmatig telefoontjes van ingeslotenen uit DCR die aangeven depressieve en neerslachtige gevoelens te ervaren doordat zij zich al drie weken minimaal 20 uur per dag op hun cel worden ingesloten. Zo heeft het Meldpunt ook gesproken met een meneer die is geïsoleerd in een observatiecel omdat hij zichzelf beschadigd zou hebben doordat hij wanhopig werd van de huidige situatie. Het is welbekend dat isolatie schadelijke gevolgen heeft voor de (geestelijke) gezondheid van mensen.

Het Meldpunt hoort van ingeslotenen dat er psychologen uit DCR thuis zouden werken en consultatie bieden middels videogesprekken. Het is niet duidelijk in hoeverre een videogesprek met een psycholoog dezelfde efficiëntie heeft ten opzichte van een 'face to face' consultatie. Bovendien staat er in de Penitentiaire beginselenwet dat een personeelslid van de medische dienst op de hoogte moet worden gesteld indien iemand in een observatiecel wordt geïsoleerd en het welzijn van deze persoon regelmatig moet controleren. Het is niet duidelijk of dit momenteel op toereikende wijze gebeurt.

Het Meldpunt vraagt aan de Commissie hoe er op dit moment zorg wordt gedragen voor de psychische gesteldheid van ingesloten vreemdelingen in het algemeen en geïsoleerde vreemdelingen in het bijzonder.

Wij verzoeken u vriendelijk deze opmerkingen en vragen mee te nemen tijdens het schriftelijk overleg over corona gerelateerde maatregelen in de asielketen.

Met vriendelijke groet,

R. Oosterhuis en L.E. Hesselink namens het Meldpunt Vreemdelingendetentie – Stichting LOS